

BODOR ANIKÓ HALÁLHÍRÉRE

*Elment a madárka,
Üres a kalitka,
Mind azt fújdogálja,
Visszajő tavaszra.*

*Ha tavaszra nem jő:
Búzapirulásra,
De ha akkor sem jő:
Tudom, sohasem jő.*

Bodor Anikó halálával a vajdasági magyar etnomuzikológia, a délvidéki folklórkutatás legmarkánsabb alakja távozott közülünk 2010. július 9-én. Az utolsó tudós kutató szállt sírba a zentai temetőben abból az entuziaszta csapatból, amely elhivatottan és roppant erudícióval indult az 1960-as években begyűjteni a Bácskában és a Bánátban, meg a hajdani Jugoszlávia más magyarlakta vidékein a még megmaradt magyar népi dallamokat, az énekek kísért tudást, az énekekben őrzött emlékezetet. Tudós volt, de a felénk ismeretlen fajtából, a szerényebbek közül való. Pedig olyan szakmai képzettséggel és főleg tapasztalattal felvértezve vállalta a népzene gyűjtő- és népszerűsítő munkát, hogy sokáig nem tud majd a helyébe lépni senki. És alázattal tette a dolgát széles e hazában: önzetlenül segített tudós kollégát és kezdő, amatőr énekcsoportot egyaránt. Egy szent cél lebegett szeme előtt: mindent megtenni a magyar népdalért, a tiszta forrásból fakadó magyar folklórért ezen a szülőföldünkül kapott Dél-Alföldön; gyűjteni és továbbadni: közléssel, énekcsoportok vezetésével, szakértelemmel megírt, tudományos apparátussal ellátott könyvek publikálásával, dokumentálással. Egy vajdasági magyar népdalarchívum megteremtése volt a célja, amelyben egyaránt helyet kapnak az altatók és kiszámolók, a szerelmi és tréfás dalok, a katonadalok és betyárballadák, a virrasztóénekek és recitatív népi imádságok. És szülővárosát, Zentát, az ottani kisebbnek is mondható múzeumot tette meg tevékenysége központjává, mert számára – a nagyvilágot bebarangolt vándor számára – nem volt fontos a másik két bácskai nagyváros talmi és mulandó ragyogása. Lehet, hogy nem is hívták oda.

Bodor Anikó (Zenta, 1941) zentai társaival: Burány Bélával, Tripolsky Gézával, Fábri Jenővel, Bodor Gézával olyan vállalkozást tett, hogy begyűjti a XX. század második felének elején mindazt, ami még Kálmány Lajos XIX. századi szedegetéséből megmaradt élni, illetve Kiss Lajos 1940-es években végzett gyűjtőmunkáját próbálja gazdagítani. A Zentai Füzetek sorozat folklórkiadványai je-

lentik az első nagy vajdasági nekibuzdulást az itteni népköltészet mentése és közzététele terén. Bodor Anikó 1977-ben *A Tiszából a Dunába folyik a víz* címmel egy népdalvetélkedő (húsz bácskai és bánáti település) dalaiból állította össze azt a gyűjteményét, amely sokáig mindenkinek kézikönyve lett, aki a népdalaink iránt érdeklődött. Ugyanabban az évben látta el dallamrendi mutatókkal és dallamjegyzetekkel a *Hallották-e hírét* című pásztordalokat, rabénekeket, balladákat tartalmazó *Hagyományaink* sorozat VIII. könyvét, amelyet Burány Béla jegyez.

Az egykori jóhírű újvidéki Hungarológiai Intézet nagy vállalása volt A Jugoszláviai Magyar Népzene Tára című sorozat terve, amelynek kéziratait sorra Bodor Anikó gondozta, a jegyzeteket is ő készítette, s tette közzé Kiss Lajossal *Gombos és Doroszló népzeneje* (1982), *Az aldunai székeleyek népdalai* (1984), szintén a Kiss Lajos-gyűjtést gazdagítva a 3. kötetet *A drávaszögi magyarok dalai* (1989), és ugyancsak Kiss Lajossal *A szlavóniai szigetmagyarság népdalai I.* (1990) címmel az egyes köteteket. Szép tervünk volt, amelyet haláláig dédelgettünk, hogy elkészítjük a Kupuszinai népdalok című könyvet is, ugyancsak a Kiss Lajos hagyatékában maradt dalok és az azóta Bodor Anikó és többünk által is megmentett népdalok, balladák gyűjteményeként – de immár csak álom maradt. Pedig, istenem, mennyire szerette a *Kurta farkú fecske* kupuszinai variánsát, meg a *De jó vóna soká élnyi...* dalainkat! És meg is lelte a mi palóc gyökereink népzenei örökségét pl. az egykor volt gyertyatánc dallamában, csak éppen nem futotta már a reá kimért időből a tanulmány megírására.

Nagy tervezete, a négykötetes vajdasági magyar népdalkincs publikálása 1997-ben kezdett megvalósulni. Az újvidéki Forum Könyvkiadó indította azt a sorozatot több hazai és magyarországi támogatással, amelynek címe *Vajdasági magyar népdalok*. Sajnos, immár csak a szűkebb, de dallamokban olyannyira gazdag szülőföld énekanyagát tartalmazza. Az első kötet a *Lirai dalok* alcímet viseli, amelyben katonadalok, a hétköznapi dalok, valamint szerelmi, tréfás és egyéb dalokként jelzett népköltészeti alkotások kaptak helyet. „Tervezett sorozatunk célja, hogy Vajdaság magyarságának romlatlan népzenei hagyományából tegyen közzé minél többet. Célja elsősorban a népszerűsítés, de a tudományos igényeknek is iparkodik eleget tenni” – írja az első könyv Előszavában Bodor Anikó. S itt teszi közzé a Vajdasági népzenei gyűjtések előtörténetéről szóló beszámolóját is, melyben Bartókot, Kiss Lajost, Király Ernőt, Penavin Olgát, Matijevics Lajost, Tóth Ferencet, Székely Máriát említi kutatóként, gyűjtőként. Nem feledkezik meg azonban Garay Ákosról, Újváry Zoltánról, Paksza Katalinról, Olsvai Imréről sem, akik szintén kutattak vidékeinken a XX. század folyamán. Külön érdeme a Közreadás szempontjai résznek, amelyben szól a kutatott településeken meglelt népdalok nyelvjárásáról is, hiszen így a dialektológus is haszonnal olvashatja a kiadványokat. A sorozat második kötete *Vajdasági magyar népdalok II.* (1999) válogatott balladákat, betyár- és pásztordalokat ad

közre 205 variánsban, két hangkazetta kíséretében. A harmadik kötet (2003) a párosítók, lakodalmások, szerelmi dalok alcímet viseli, 226 dallam 600 körüli változatát hozza, s egy CD is járult hozzá: „Kihalófélben lévő zenefolklórunk legsérülékenyebb része a népi előadás. A teljesebb megismerés érdekében ehhez a kötethez is készítettünk hangzó mellékleteket stílusos népi előadásban ... Népzenekedvelő ifjúságunk számára ezek jelentik a hangzó élményt, amely nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a dalokat hiteles népi hangvétellel szólaltassák meg.” A Bevezető új, értékes hozadéka a *Vajdasági népzenei dialektusok* c. alfejezet. A *Vajdasági magyar népdalok* negyedik kötetének (2008) énekes népi gyermekjátékok alkotják az anyagát. Ez az óvodai és iskolai oktató-nevelőmunkához rendkívül fontos, mintegy 800 oldalas, vaskos kiadvány jelenti a szintézisét mindannak, amit eddig ebből a témakörből Vajdaságban megjelentettek. Bodor Anikó a könyv elején ismerteti is a vajdasági népi gyermekjáték-kutatás rövid történetét, s így a vajdasági néprajzkutatás-történet egy szegmensét összefoglalva kínálja olvasónak s kutatónak egyaránt. A bevezetőben emellett a játékdalok általános jellemzőit, a szövegeket, a játék mozgásanyagát egyaránt bemutatja.

A vajdasági magyar népdalok negyedik kötetének elején említi a szerző, hogy a gyűjtött anyag örvendetes szaporulata következtében sorozata ötkötetesre bővül, s az utolsó az énekes népszokásokat tartalmazza majd. Ezt azonban már Bodor Anikó nem tudta megvárni. De mindannyian reméljük, hogy a negyedik könyv kiadói, az újvidéki Forum Könyvkiadó és a zentai Vajdasági Magyar Művelődési Intézet nem hagyja töredékében a vajdasági néprajzkutatás legsikeresebb és legértékesebb eredményét.

A vajdasági magyar néptáncosok és népdalénekesek, zenészek seregszemléje, a Gyöngyösbokréta és a Durindó bíráló bizottságának állandó tagja volt Bodor Anikó, aki biztatva bírált, rajongva dicsért, nevetve örült minden szép dallamnak, új felfedezésnek, megismerésnek. Órangyala volt ő a mi népdalainknak. De már idén nem tudott ott lenni a péterrévei találkozón. Súlyos és hosszú betegségében is éberrel figyelte a történéseket népdalcsoportjaink, népdalkórusaink háza táján. Mindannyian bízunk erejében, töretlen élni akarásában, hogy továbbra is örökké tette készen segítsen, irányt mutasson. Önzetlen munkásságát csak akkor tudjuk igazán megbecsülni és megköszönni, ha nem hagyjuk, hogy a Vajdaságban elnémuljon a magyar népdal.

Silling István